

הפסקת הריון והטיפול ביילודים פגומים

נשאלתי במסגרת יום עיון שע"י מכון שלזינגר מהם המצבים הפתולוגים העוברים המצדיקים או מחייבים הפסקת הריון.

א. מקור דין איסור הריגת עובר

בבואנו לרדן בכעיית הפלת הילוד הפגום חובתנו לסקור באופן תמציתי את ההלכה הנוגעת להפלה בכללותה, וכן לברר מה דינו ומעמדו ההלכתי של העובר. בתורה, בפרשת נח אחר המבול נזכר עונשו של אדם המפיל עובר. "שופך דם האדם באדם דמו יישפך כי בצלם אלקים עשה את האדם". והגמ' בסנהדרין נ"ח: "איזהו אדם שהוא באדם, הוי אומר, זה עובר שבמעי אמו. ומכאן אמרו משום רבי ישמעאל, דבן נח נהרג על העוברים". וכן פסק הרמב"ם בהל' מלכים פ"ט ה"ד: "בן נח שהרג עובר אפילו עובר במעי אמו נהרג עליו". והנה, הגמרא סנהדרין נט, א, קובעת דליכא מידי דלבן נח אסור ולישראל שרי, כלומר שאין מצב בו קיים איסור לבני נח שאיננו מוטל גם על בן ישראל. וע"י בדברי התוס' שם.

ב. האם מותר לבן נח להציל חיי אם ע"י הריגת עוברת

במשנה באהלות פרק ז' משנה ו' (הובאה במסכת סנהדרין דף עב) מבואר שכאשר עובר מסכן את אימו בזמן הלידה אז אם "יצא ראשו של העובר אין נוגעים בו דאין דוחים נפש מפני נפש". אבל קודם שיצא ראשו החיה פושטת ידה "וחותכתו איברים איברים" כדי להציל את אמו. על כך מקשים התוס': הרי לפנינו דוגמא של איסור לבני נח שאיננו קיים לישראל. שהרי לישראל מותר להציל את חיי האם ע"י הריגת העובר ואילו לבני נח אסור, כיון שהוזהרו על העוברים. מתוך תוס' שני תירוצים. לפי התירוצ' הראשון אמנם לנכרי אסור להרוג עובר אפילו כאשר הוא מסכן את חיי אמו, ולישראל מותר. אך אין זה סתם היתר אלא יש בכך מצוה. וכאשר מדובר על פעולה שהיא מצוה לישראל, אזי לא קיים הכלל "דליכא מידי דלעכו"ם אסור ולישראל שרי" כיון שלישאל מצוה היא. ובתירוצ' שני מתוך תוס' "ואפשר דאפילו בעכו"ם שרי", דהיינו שבניגוד להנחה המוקדמת של התוספות, גם בן נח רשאי להציל את האם ע"י הריגת העובר. את סברת התוס' הראשונה, דאסור לב"נ להרוג עובר אפי' אם הוא מסכן את אמו

---

* מאמר זה מקורו בהרצאה של הרב שליט"א בכנס הבנלאומי הראשון לרפואה אתיקה והלכה שקיים "מכון שלזינגר" במרכז הרפואי שע"צ ירושלים ובספר בכינוס שהר"ל ע"י "מכון שלזינגר" הובא בנוסף גם רקע רפואי מורחב לנידון. המאמר מתפרסם באדיבות מכון שלזינגר בראשות הרב ד"ר מרדכי הלפרין ותשומ"ח לו.

צריך לבאר כי מכיון שכן נח נהרג על העוברים, היינו שהריגת עובר היא לגבינו איסור מוחלט של רציחה, לכן איסור רציחה אינו נדחה גם כדי להציל משהו אחר.

דעת הרמב"ם לא נתבארה להדיא אך ניתן להוכיח דרעו שמוותר לעכו"ם להציל את האם ע"י הריגת העובר, וכתירוץ השני של התוס'. וזאת מדבריו בהל' מלכים פ"ט ה"ד שכן נח רשאי להרוג מי שרודף אחריו להורגו, ועכ"פ בודאי שאינו נענש אם הגן על חייו והרג את הרודף [דב"נ שהרג את הרודף נהרג רק אם יכול להצילו באחד מאיבריו]. ובדין הצלת האם כשהעובר עדיין במעיה, פסק הרמב"ם בהלכות רוצח דמותר להרוג את העובר כיון שיש לו דין רודף. א"כ מאחר והרמב"ם פסק שמותר לבן נח להרוג את הרודף, בודאי שמותר לו להרוג גם את העובר הרודף אחרי אימו. מכאן נובע כי לדעת הרמב"ם הפלת העובר להצלת אמו מותרת לבן נח, בהתאמה לתרוץ השני בתוס'. מפשטות הסוגיה נמצאנו למדים כי בין לישראל ובין לבני נח יש איסור מוחלט להפיל עובר. לבן נח יש עונש מיתה על הריגתו ולישראל יש איסור אלא שאין נהרגים עליו. [חומרת ב"נ שנהרג על העוברים היא קולתו, שפחות ממ' יום אין עליו איסור כלל. כי ב"נ נהרג רק על עובר שהוא כבר מציאות שאין לומר עליה "מיא בעלמא" ופחות ממ' יום מיא בעלמא הוא. לעומת זאת לגבי ישראל שאינו נהרג על העוברים, אע"פ שאינו נקרא עדיין "נפש שלמה" לכל דבר, בכל זאת אין צורך בנפש גמורה כדי לעבור על איסור הריגה של עובר. לכן גם בעובר פחות ממ' יום אסור להפילו בישראל. לכן לגבי ישראל יש מקום לומר שאיסור הפלת עובר תוך מ' יום שווה בחומרתו לאיסור הפלת עובר לאחר 40 יום].

ג. האם איסור הריגת עובר הוא מדין שפיכות דמים או איסור אחר?

מפשטות מהלך סוגיית סנהדרין נ"ט משמע שגם לבן ישראל איסור הריגת עובר הוא מדין שפיכות דמים, אף על פי שאינו נהרג עליו. ועדיין צ"ע לשון תוס' נדה מ"ד, א, שכתבו פעמים לגבי עובר לשון "מותר להרגו". אך כבר דנו בדבר גדולי אחרונים. יש שביארו שטעות נפלה בתוס' ויש לכתוב "דפטור ההורגו". אך באמת אין צורך לשבש את התוס' בגלל שאלה זו שהרי הריטב"א שם מעתיק את התוס' ואומר "דתוס' תירצו דעובר לאו נפש הוא, היינו לחייב ההורגו או לרחות נפש אמו כדי שלא יגעו בו. אבל לענין הצלתו בשבת דינו כנפש רהא שייך לומר כאן טעמא דאמרינן גבי בן קיימא, חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה". א"כ, הפירוש הנכון בלשון התוס' "מותר להרגו" היינו כדברי הריטב"א בשם תוס', דמותר להורגו רק כדי להציל את אמו אחרת אסור. דלאו נפש לרחות נפש אמו, אך לגבי חיי עצמו הוא "נפש". וכך מסתבר מפשטות דברי הריטב"א כי כל שמחללין עליו שבת הרי הוא נחשב גם "נפש" נפש לגבי איסור הריגתו כמו לגבי וחיוב הצלתו.

יעוויין גם ב"משך חכמה" ר"פ ויקהל - שההורג עובר חייב מיתה בידי שמים. גם הצפנת פענח (ח"א נ"ט) כתב שהריגת עובר היא בגדר שפיכות דמים. [ויש לעיין מהגמ' בערכין באשה החייבת מיתות ביי"ד שאין ממתינין לה עד שתלד].

ד. האם חייב אדם להקריב חייו כדי להציל עובר

אחרי שבררנו שכן נח נהרג על העוברים אך בין לב"נ ובין לישראל יש איסור להרוג עוברים, יש לעיין אם ישראל או בן נח חייב למסור עצמו על העוברים. בשאלה זו דן המנחת

חינוך במצוה רצ"ו אות כ"ד ואמר דאם אונסים אדם מישראל להרוג עוברים במקום דלא הוי סכנה לאם, בודאי דאינו מחויב למסור נפשו. סברת המנ"ח היא דלגבי עובר לא שייכת סברת "מאי חזית דדמא רידך סומק טפ"י" כי העובר לא נפש הוא, ואם חותכים את העובר להצלת האם מכל שכן להצלת עצמו. ונשאר בצ"ע.

ה. ביאור דברי רש"י בסנהדרין ע"ב: דעובר "לאו נפש הוא"

ובאמת חידושו של המנחת חינוך שמאחר והעובר לאו נפש הוא לכן לא ימסור נפשו על הריגת עובר אלא יהרוג את העובר בידיים - צריך עיון ובירור. וכן יש לברר מהי בדיוק סברתו המחודשת של המנ"ח: ומה שחותכים העובר להצלת האם מכ"ש להצלת עצמו". שהרי אפשר היה לומר להיפך ודוקא להצלת אמו מחתכין העובר כיון שחיינו באים מכוחה של אמו ולא חייבה תורה שבאותה שעה ומאותו כח שהאם מעניקה לו, ישתמש בכח זה כדי להמיתה. אך כאשר מדובר בהצלת חיי אדם אחר, אין מכאן ראיה שאין סברת "מאי חזית" או שמכיוון שאין סברת מאי חזית באמת מותר להורגו, ויתכן שבאמת אסור להרוג העובר כיד להציל חיי אדם אחר שאיננו אימו.

ידועה המשנה באהללות (פ"ו מ"ז) והגמ' בסנהדרין ע"ב: בסוגית רודף: "אמר רב הונא, קטן הרודף ניתן להצילו בנפשו, וכו', איתיביה רב חסדא לרב הונא, יצא ראשו (של עובר) אין נוגעים בו, דאין רוחין נפש מפני נפש. ומקשי' ואמאי הרי רודף הוא, ותרצי שאני התם דמשמיא קא רדפו לה. ומבאר שם רש"י דכל זמן שהעובר עדיין ברחם אמו ומסכן את חייה מחתכין את העובר כדי להציל את האם, דכל זמן שלא יצא לאויר העולם לאו נפש הוא וניתן להרגו ולהציל את אמו. "אבל יצא ראשו... הוי ליה כילוד ואין רוחים נפש מפני נפש". א"כ לכאורה משמע מרש"י דכל דין הצלת האם כאשר עובר מסכן את חייה הוא מכיון שהעובר "אינו נפש".

מאידך ראינו כי שיטת הבה"ג (הובאה בתורת האדם) ושיטת השאלות דרב אחאי (עפ"י הוכחת הנצי"ב בס' העמק שאלה) היא שמחללין שבת על עובר, ואף על עובר שהוא פחות מארבעים יום. וכן כתב גם הקרבן נתנאל על הרא"ש פ' יום הכיפורים, אות י'.

ולכאורה אם מותר לחלל שבת על העובר מוכח מכך שרינו כדין נפש. ניתן להוכיח שעובר אכן הוא "נפש" גם מעצם מקור דין חיוב ב"נ על העוברים. שהרי מקור החיוב הוא בפסוק שופך דם "האדם באדם" דמו "שפך, לרבות עוברין. הרי שהעובר קרוי "אדם" שבתוך אדם אחר, ומי שקרוי אדם בודאי הוא מוגדר כנפש! אלא ודאי שדברי רש"י שעובר אינו נפש מתייחסים רק להלכה זו של הצלת אמו ע"י הריגת העובר המסכן את חייה. דהיינו, הוא איננו נפש רק ביחס לחיי אמו שהיא מקור חיי העובר. ורק כאשר עלינו להחליט מי ינצל - העובר או האם [יתר על כך, אם חלילה תמות האם הרי ברוב המקרים גם העובר ימות אתה]. רק לגבי זה יחשב העובר כ"אינו נפש".

ו. סברא נוספת מדוע לא חייב אדם להקריב חייו להצלת עובר

למרות מסקנת הפרק הקודם, כי עובר נחשב כנפש פרט למקום בו צריך להחליט אם להציל אותו או את אימו, בכל זאת יתכן כי אדם לא יהא חייב למסור נפשו על הריגת עובר מצד סברא אחרת, והיא שאין לאו מפורש בתורה על הריגת עובר.

הרמ"א ביו"ד ס' קנ"ז ס"א פוסק כי צריך ליהרג ולא לעבור על כל איסור השייך לג' עבירות חמורות, ע"ז ג"ע ושפ"ד, אע"פ שאין בו עונש מיתה רק לאו בעלמא. משמע דאם אין אפילו לאו, לא יהיה הדין של "יהרג ולא יעבור". וכזה נצדיק את סברת המנ"ח ולא מדעתיה. ועדיין צ"ע. ראוי לציין כי אפילו אם אין חייב ליהרג כדי שלא להרוג עובר, אעפ"כ יש דין רודף למי שרודף להרוג עובר, כי האחרונים חידשו שאם אדם עומד להרוג את חברו ע"י גרמא כגון "שקיל עליה בדקא דמיא" בכח שני וכד', מקרי רודף וניתן להצילו בנפשו, אע"פ שאין חיוב מיתה על מי שהורג חברו בגרמא. וכן מבואר באור שמח הלכות רוצח פ"א, ובאחיעזר אבה"ע ס' י"ט, א"כ ה"ה לענין רודף אחרי עובר להרגו, יש לו דין רודף ומותר להצילו בנפשו של רודף. [ועי' בדברי הרב אונטרמן נועם ו' בענין זה].

ז. ההבדל בין המסוכן המציל עצמו לבין בן אדם אחר

ספיקו של המנ"ח אם מותר לאדם להציל עצמו בחיי עובר כבר נדון כמחלוקת בין הנודע ביהודה לבין הג"ר ישע"י פיק, בשו"ת נודע ביהודה מ"ת, חו"מ סי' נט. השואל, הג"ר ישע"י פיק, שאל את הנוב"י על דברי הרמב"ם שתלה את היתר הריגת העובר להצלת האם בדין "רודף". ושאל השואל, למה נחוץ טעמא דרודף, והרי על הריגת העובר אין חיוב מיתה, אם כן לא שייכת סברת "מאי חזית" ופשיטא דמותר להורגו כדי להציל את אמו. אך הנוב"י תמה על תמיהתו דאטו מי התיר להרוג את הטריפה כדי להציל את השלם זה לא שמענו מעולם. א"כ למדנו מהנוב"י דס"ל דאף אם אחר קיל מחבירו עם כל זאת אמרינן "מאי חזית". והסבר הדבר, כשם שטריפה אינו חייב להמית עצמו כדי להציל שלם, כך גם אסור להרגו. ומבאר האור גדול (סימן א' עמ' כ"ו ד') דאין אדם חייב לסכול קצת רע כדי למנוע מחברו רע ביותר. לכן שייכת סברת מאי חזית גם באחד קיל מחבירו.

ומחלוקת יסודית לפנינו. דעת הפרשת דרכים דרוש י"ז, המהר"י פיק והמנ"ח רצ"א שמותר להציל עצמו בחיי מי שאינו שוה לו בחיוב מיתה כי אין סברת "מאי חזית" כאן, וכתוצאה מסברה זו מותר לאדם להציל חיים בחיי עובר וטריפה. אך הנוב"י חולק וסובר דאיסור מוחלט הוא לעשות כן. ורוצה האור גדול לחדש כי אפשר להשוות סברותיהם של החולקים הנ"ל. אם המדובר באדם שחייב בסכנה ורוצה להציל חייו שלו עצמו ע"י הריגת העובר - מותר לו, וגם הנוב"י יודה לזה. אך אם המדובר באדם אחר החפץ להציל חייו זולתו ע"י הריגת העובר - אסור הדבר גם לדעת המנ"ח, הגר"י פיק והפרשת דרכים.

ח. סיכום העקרונות

1. עובר דינו כנפש, אע"פ שאין חיוב מיתה על הפלתו יש בו איסור השייך לשפיכות דמים. 2. מחללין שבת על העוברים אף לפני 40 יום. הלכה זו מחשיבה את חיי העובר וכדברי הראשונים ע"פ הגמרא, "חלל עליו שבת אחת כדי שיקיים שבתות הרבה". 3. המחזר להרוג עובר עלול להחשב רודף לדעת חלק מהאחרונים. 4. לדעת מקצת האחרונים כאשר כופין אדם להרוג עובר אזי יהרג ואל יעבור.

על אף שלגבי כל אחד מהיסודות שהזכרנו קיימות מחלוקות, אעפ"כ נלע"ד שחובתנו לפסוק על פי כללי הפסיקה לחומרא הן בדיני שבת והן בדיני נפשות.

בשאלה: אם מחללים שבת על סכנת עובר, שאלה השנויה במחלוקת הרא"ש, הבה"ג ועוד ראשונים, מכריע המהרי"ט כי יש לחלל שבת על הצלתו של עובר לחודיה. כלומר מספק יש לחלל שבת עליו, ולהחמיר בדין פקו"נ ולהצילו. כן יש להכריע גם בשאלה אם דין עובר כנפש לגבי הריגתו לצורך גדול. על אף המחלוקות הנוקבות בענין זה, הרי למסקנה חובתנו להחמיר, להציל את העובר ולאסור את הפלתו מדין חומרת פקו"נ, בין אם מהות האיסור היא משום שפ"ד ובין אם מקורו באיסור אחר, בין אם האסור הוא מדאורייתא ובין אם הוא מדרבנן בלבד. ניתן לומר כי מרבית הפוסקים אשר את לחמם אנו אוכלים ומימיהם אנו שותים הכריעו על פי העקרונות שצינו לעיל. אמנם פה ושם יש חילוקי דעות לגבי פרטים, אך לגבי יסודות הדברים מרביתם מסכימים לאמור לעיל.

עד כאן ביררנו את יסוד איסור הריגת העובר בישראל ובעכו"ם, את קיום דין רודף גם ברדיפה אחרי עובר, ואת האיסור המוחלט להפיל עובר פרט לעובר המסכן חיי אמו. ומעתה נבוא לדון במספר שאלות המצויות.

א. בריאות הנפש של האם

מובא בספר "לבוש מרדכי" כי מחלת נפש של האם מתירה הפלה כי המדובר בפיקוח נפש. וכפי שביררנו לא צריך להיות ודאי פקו"נ, אלא אף אם רופא אומר שאפשר שתכנס לספק פיקו"נ - מסתבר להתיר. יש להסתפק בעצם גדר ההיתר בגין מחלת נפש, האם הסברה היא שחולה נפש עשוי להכנס למצב בו יקפח את חייו, או אולי מחללין שבת מחמת חולי נפש כי עצם המצב שאדם חי בלי דעת, על זה גופא מחללין שבת. וצ"ע.

החשש ממחלה נפשית של האם יכול להיות סיבה להפלה לא רק כאשר האם כבר חולת נפש, אלא גם כאשר האשה מצד עצמה בריאה ורק הידיעה כי היא נושאת עובר חולה עלולה להביא על האם חולי נפש לדוגמא מעוברת היודעת כי עוברה חולה במחלת טי זקס או כיו"ב, והידיעה הזו עלולה להביאה למחלת הדיכאון, זו גופא עשויה להיות סיבה להתרת ההפלה. וזאת גם אם מצד העובר עצמו לא הייתי מתיר הפלה, אך מצד האם יש מקום לשקול את המצב בזהירות הראויה ובשיקול דעת את המצב בזהירות הראויה ובשיקול דעת נכון ואז עשויה להתקבל החלטה כדי למלט את האם מרכאונה והעלול להתפתח למחלת נפש. וכמובן שיש לשקול הדבר בפלס מאזניים ובהתייעצות מומחים כדי להתיר בסברה זו את ההפלה. לעומת זאת מצב נוחות האם או בעיות כלכליות סוציאליות ודאי שאינן מתירות הפלה.

ב. מחלת האדמת

הגר"א אונטרמן זצ"ל במאמר המצויין (נועם כרך ו') אוסר הפלה באדמת גם באשה שחלתה באדמת בחודש הראשון להריונה ואפילו אם חשש הסיכון של העובר להפגע הוא 50% על אחת כמה וכמה כאשר הפגיעה היא בחודש השני (25% סיכויי פגיעה), בחודש השלישי (15% סיכויי פגיעה), או אח"כ שסיכויי הפגיעה בילוד נמוכים יותר. לחומרא פוסק גם הגר"מ פיינשטיין בתוקף רב עי"ש בתשובתו. אמנם השרידי אש מקיל עד 40 יום ולמעשה רוצה להתיר אף לאחר 40 יום. אך גם הוא מרגיש כי ההיתר אינו אלא לאלו הראשונים הסוברים שעובר אינו נפש. אך לסוברים שעובר הוא נפש, ורק בגלל היותו רודף מותר להפילו כדעת הרמב"ם, הרי לידם אסור. ועל אף שפסק לקולא, סיים שלאחר שראה דברי תורתו של הגר"א אונטרמן האוסר, למעשה יש להתיעץ עם גדולי הוראה.

שח לי הגר"ש ווזנר שליט"א כי לפני שנים היתה מגיפה של אדמת ונשאלו בבית ההוראה שלו 1000 שאלות על הפלות, ואסר את כולן: וב"ה חוץ ממקרה אחד שהיתה פגיעה קלה לא היו פגיעות נוספות.

מים בראש - הידרוקפלוס

מובא בספר תורת היולדת, פרק ס' שאלה ה': יולדת המקשה לילד ולאחר צילום ובדיקות מצאו שראש העובר גדול מאד וכנראה סובל מהידרוצפלוס ומסיבה זו אינו יכול לצאת מהרחם בדרך הטבעית. מקובל שולד כזה חייו קצרים, יש המתים תוך ימים ספורים ויש המאריכים לחיות כמה חודשים. בפנינו שתי אפשרויות: או להכניס מחט בראש העובר לשאוב את המים כשהוא עדיין ברחם ועי"ז יקטן הראש והעובר ימות ויהיה אפשר להוציאו, או לנתח את האשה ניתוח קסרי ולאפשר לילד לחיות את הזמן הקצוב לו וכו'. וא"כ יש לדרן האם מותר להרוג את העובר לצורך זה או שחייבים לנתח את האשה. תשובה: אסור להרוג את העובר וצריך לבצע הניתוח ובהערה זו שם: דלפי הרמב"ם, בנידוננו שהולד אינו יכול לצאת בגלל ראשו הגדול, אולם אפשר להוציאו בניתוח קסרי שאין בזה סכנה ברורה לאם, מסתבר שאין הולד בבחינת "רודף" ואסור להורגו, שדין רודף נאמר רק בא להרוג את חברו ולא כשמכניסו לסכנה רחוקה, שאם לא כן עובר בריא שאי אפשר להוציאו אלא רק ע"י ניתוח קסרי, יהיה מותר להורגו מטעם "רודף", שהרי מכניס הוא את אמו לקצת סכנה, ובודאי זה אינו. וא"כ כמו שאסור להרוג עובר בריא כך אסור להרוג עובר טריפה שאינו יכול לחיות י"ב חודש כל זמן שאינו "רודף", ע"ש.

טי-זקס

להורים הנושאים את הגן למחלת טי-זקס, יש סיכוי של 15% ללידת תינוק חולה במחלה חשוכת המרפא. ניתן לאבחן מראש את ההורים נושאי המחלה. ולבצע דיקור מי שפיר שיאמר לנו אם העובר בראי או חולה חסר סיכויים. יש שתי בדיקות אפשריות: א. דיקור מי שפיר. ב. דיקור סיסמי שליה (CVS). בדבר זה חלוקים האחרונים. הציץ אליעזר חלק יג' סי' קב מתיר בהסתמכו, בין היתר, על המהרי"ט (צז, צט) שמתיר הפלה לרפואת אמו גם בלא פיקוח נפש של האם. גם שאילת יעב"ץ מתיר הפלה כדי להציל את האם מרעתו של עובר הגורם לה כאב גדול, ולדבריהם ההיתר הוא כל כמה דלא עקר לצאת.

לדעת הג"רש"ז אויערבאך זצ"ל אסור בתכלית להפיל עובר החולה במחלה זו. ואף לערוך את הבריקה אסור, כיון שבלא"ה לא נתיר ההפלה א"כ בריקה למה לי. גם הגר"ש ווזנר אסר הפלה ואף בריקה. יש לקחת בחשבון כי גם עצם בדיקת מי השפיר יש גם בה סיכון משמעותי לעובר. כך שאם ימצא שהעובר בריא הרי הבריקה עשויה לגרום שיוולד עובר בעל מום או אף להמיתו. מידת הסיכון לגרימת הפלה על ידי בדיקת מי שפיר היא אחת לשלוש מאות ועל ידי בדיקת C.V.S הסיכון הוא אחד לשבעים.

ה. פגים קטנים

פגים קטנים שנולדו במשקל של 500-600 גר' בשבוע 26 לערך, דהיינו לפני סוף החודש השישי, לכאורה היה ניתן לומר שפג כזה הוא נפל מבחינת ההלכה ודינו פחות מעובר, כיון שעובר ה"ז דרך בריאתו של אדם שמתפתח והולך ולכן יש לו יותר חזקת חי מאשר נפל. (ההוכחה לכך היא כי לגבי נפל אין לחלל עליו שבת כנפסק באו"ח סי' של ס"ז בניגוד לעובר שמחללין עליו את השבת לכן גם חיוב הצלתו יהא פחות מהחיוב להציל עובר).

אך ממשנתם של הגר"ש ווזנר, מנח"י ויסודי ישורון למדנו כי בימינו כאשר יש אינקובטור הרי דינו של הנפל שונה מאשר כאשר אין אינקובטור, ואם יש אינקובטור אז גם מחללין עליו את השבת. אע"פ שנפסק באו"ח סי' ש"ל סע' ז' ח' שאין מחללין שבת על נפל, מציאות האינקובטור הוציאתו מדין נפל.

לכן במידה ויש סבירות שניתן להצילו הרי שחייבים להצילו. אמנם הג"רש"ז אויערבאך זצ"ל פסק כי בנפלים קטנים שסיכוייהם לחיות קטנים, מן הראוי להתחיל רק עם דברים טבעיים בלבד. אור, הזנה וכו' ולעקוב אחרי ההתפתחות. ורק אם יש סיכוי לחיים ה"ז חי לכל דבריו.

תת התפתחות של חדר שמאל

(HYPOPLASTIC LEFT VENTRICLE)

תינוק שנולד בזמנו, אך חדר שמאלי בלבו לא נוצר. האפשרות להציל את חייו היא ע"י ניתוח ראוי לפתוח מרכז רפואי כזה באה"ק, יש לציין שההוצאה הכספית להקמת מרכז כזה הינה עצומה ועלולה לגרוע ממשאבים כספיים לצורך הצלת עוברים או ילדים אחרים אשר בהם הסיכוי להצלה גדולה יותר. שאלתי גדולי הפוסקים, ותשובתם היתה: בסיכוי הקטן שציינו לעיל, ספק אם יש חיוב לערוך התרמה גדולה לצורך ההצלה. אך אם אפשר להטיסו, יעשו זאת. **למותר** לציין כי כל הדברים שנאמרו כאן הינם לדיוני הלכה, בשום פנים ואופן אינם למעשה, ובכל מקרה ומקרה יש לשאול פוסק מובהק כיצד צריך להתנהג.